

Fréttabréf

2011

1 tbl. 5. árg.

Mars 2011

Almannavarnanefnd

Rangárvalla- og
Vestur-
Skaftafellssýslu

Öryggis- og
neyðarþjónustu

Skyndihjálparmaður

ársins

Fræðsla fyrir áhöfn

SST

Virkjun SST árið

2010

Innleiðing skipulags

áfallahjálpar

Skrifborðsæfing

Húsavík

Hlutverk

heilbrigðisþjónustu í
almannavörnum

Viðbragðsáætlanir

heilbrigðisstofnana

Co-Safe

Bætur til tjónþola

vegna

náttúruhamfara

Landsæfing

Landsnets

Frágangur á eldri

skjöllum

almannavarna

Áætlanir og styrkir

Evrópusambandsins

RÍKISLÖGREGLUSTJÓRINN

ALMANNAVARNADEILD

Fundur almannavarnanefndar Rangárvalla- og Vestur-Skaftafellssýslu

Boðað var til fundar með sveitarstjórnarmönnum, alþingismönnum og viðbragðsaðilum að Heimalandi 19. janúar. Í fundarlok var samþykkt að mælast til að stjórnvöld hugi að öryggi almennings í umdæminu og þá sérstaklega með því

.....að ráðist verði í vegafremkvæmdir til að búa íbúum tryggja flóttaleið, ef hamfarahlaup verður í Kötlugosi. Við núverandi ástand og samkvæmt gildandi viðbragðsáætlun gætu íbúar þurft fara allt að 25 kílómetra á móti hlaupi. Íbúar bæja sunnan Þverár og austan Hólsár fara fram á að brugðist verði við hið allra fyrsta. Þeir fara fram á að brú verði gerð yfir Hólsá við Djúpós á mótum Þverár og ytri Rangár.

.....að útbúinn eða keyptur verði búnaður sem tryggi að ferðamenn á hættuslóð fái neyðarskilaboð í smáskilaboðaformi (sms) í farsíma ef hættu er á náttúruhamförum á því svæði sem þeir ferðast um, óháð því frá hvaða landi farsímenn er.

Fundur um öryggis- og neyðarþjónustu

Í tengslum við 1-1-2 daginn var um eitt hundrað starfsmönnum, sjálfboðaliðum og viðbragðsaðilum almannavarna boðið að sitja fund á Grand hóteli um öryggis- og neyðarþjónustuna hér á landi undir yfirskriftinni „Samstarf í almannabágu“. Fundurinn var settur upp í þjóðfundarstíl með virkri þátttöku fundarmanna þar sem þessi mál voru skoðuð niður í kjölinn og leitað bestu lausna í

stefnumótun og skipulagi. Ögmundur Jónasson innanríkisráðherra og Guðbjartur Hannesson velferðarráðherra kynntu síðan niðurstöður fundarins 11. febrúar, þegar 112 dagarinn var haldinn hátíðlegur í Björgunarmiðstöðinni Skógarhlíð. Samhæfing og samvinna voru lykilorð fundarins.

Skyndihjálparmaður ársins

Í febrúar valdi Rauði kross Íslands skyndihjálparmann ársins 2010 í samvinnu við Neyðarlínuna, Slysavarnafélagið Landsbjörg, Landspítala háskólasjúkrahús, almannavarnadeild RLS og Landsamband slökkviliðs og sjúkraflutningamanna. Ólafur Guðnason varð fyrir valinu en hann sýndi hárrétt viðbrögð þegar hann bjargaði syni sínum Ólafi Diðrik Ólafssyn eftir bílslys, en bifreið þeirra valt á Háreksstaðaleið á Jökuldalsheiði. Ólafur Diðrik slasaðist alvarlega, en faðir hans hefur unnið sem skipstjórnarmaður og farið á mörg skyndihjálparnámskeið hjá Slysavarnaskólanum en kunnátta hans í skyndihjálpi skipti sköpum þegar hann bjargaði syni sínum. Auk Ólafs Guðnasonar heiðraði Rauði krossinn sex einstaklinga sem á síðasta ári björguðu lífi á einstakan hátt með þekkingu á skyndihjálpi.

Fræðsla fyrir áhöfn Samhæfingarstöðvar

Í janúar var lagt af stað á ný með fræðsla fyrir áhöfn Samhæfingarstöðvarinnar en slík fræðsla hafði þá legið niðri um nokkurt skeið. Stefnt er að því að einhver fræðsla eða æfingar verði fyrir áhöfnina í mánuðunum september til nóvember og janúar til maí. Fyrirkomulagið er þannig að haldnir eru fyrirlestrar í hverjum mánuði og er fyrirlesturinn haldinn tvisvar til að fleiri áhafnarmeðlimum gefist kostur á að sækja þá. Í þeim mánuðum sem haldnar eru

æfingar með þátttöku Samhæfingarstöðvarinnar falla fyrirlestrar niður.

Í janúar fjallaði Dagmar Sigurðardóttir lögfræðingur Landhelgisgæslu Íslands um nýja reglugerð um stjórnun leitar- og björgunaraðgerða á leitar- og björgunarsvæði Íslands vegna sjófarenda og loftfara [nr. 71/2011](#). Í febrúar fjallaði Víðir Reynisson deildarstjóri almannavarnadeildar ríkislögreglustjóra um verkþáttaskipiritið SÁBF og skipulag vinnu í Samhæfingarstöðinni. Núna í mars gerði svo Sveinbjörn Dúason sjúkraflutningamaður á Akureyri grein fyrir rútuslysi sem varð við vegamót hringvegarins og Aðaldalsveggar austan við Fljótshéiði þann 21. júlí 2010. Þá fór Sveinbjörn einnig stuttlega yfir þá kosti sem í boði eru varðandi sjúkraflug.

Virkjun Samhæfingarstöðvar árið 2010

Viðbragðskerfi almannavarna og þar með Samhæfingarstöðin var virkjað fjórtán sinnum á árinu 2010, ýmist vegna aðgerða eða æfinga. Sex sinnum var stöðin virkjuð í tengslum við flugslysaáætlanir. Hún var virkjuð tvisvar vegna eldgosa og voru það lengstu aðgerðir sem almannavarnir hafa staðið frammi fyrir frá eldgosinu í Heimaey árið 1973. Þá var stöðin virkjuð tvisvar vegna umferðarslysa. Önnur útköll tengdust óveðri og eitt hlaupi úr Grímsvötnum en búast mátti við eldgosu þar í framhaldi af jökulhlaupi.

Innleiðing skipulags áfallahjálpar á Íslandi

Þessa dagana er unnið að því að mynda samráðshópa áfallahjálpar í umdæmum lögreglunnar á landinu. Það er fulltrúi heilbrigðisþjónustu í í almannavarnanefnd sem hefur frumkvæðið að myndun hópanna en í hverjum hópi sitja fulltrúar heilbrigðisþjónustu umdæmis, Þjóðkirkju, Rauða kross deilda og félagsþjónustu sveitarfélaganna. Hóparnir velja sér hópstjóra á fyrsta fundi. Í apríl maí verða haldnir fræðslufundir fyrir samráðshópa áfallahjálpar á eftirfarandi stöðum: Reykjavík þann 8. apríl, Höfn í Hornafirði 15. apríl, Selfossi 29. apríl, Egilsstöðum 6. maí, Akureyri 13. maí, Ísafirði 20. maí og Borgarnesi þann 27. maí.

Skrifborðsæfing Húsavíkurdeildar Rauða krossins og almannavarna Þingeyinga

Þátttakendur voru um fjörutíu talsins og komu frá öllum viðbragðsaðilum á starfssvæðinu auk ráðgjafa frá landsskrifstofu Rauða krossins og almannavarnadeild ríkislögreglustjóra. Verkefnið sem þátttakendur fengust við var rútuslys utan þéttbýlis. Aðgerðastjórn og vettvangsstjórn voru virkjaðar til að leysa verkefnið. Tilgangur æfingarinnar var að æfa saman alla viðbragðsaðila á svæðinu og láta reyna á samhæfingu þeirra. Í framhaldinu stendur til að halda vettvangsstjóranámskeið á Norðurlandi í haust.

Handbók um hlutverk heilbrigðisþjónustu í almannavörnum

Nú er að fara af stað vinna við gerð handbókar um hlutverk heilbrigðisþjónustunnar í almannavarnakerfi landsins. Þessi handbók er unnin í samvinnu við Landlæknisembættið og fleiri aðila. Markmið með gerð þessarar bókar er að til verði aðgengilegar upplýsingar á einum stað fyrir þá starfsmenn heilbrigðisþjónustu sem stöðu sinnar vegna hafa mikilvægu hlutverki að gegna innan almannavarna. Áætlað er að gefa handbókina út á rafrænu formi í janúar 2012.

Viðbragðsáætlanir heilbrigðisstofnana

Áfram er unnið að gerð samræmdra viðbragðsáætlana heilbrigðisstofnana og hafa átta stofnanir skilað vönduðum áætlunum sem eru vistaðar í SST og eru stoðgögn áhafnar heilbrigðisstarfsmanna. Aðrar stofnanir eru komnar vel á veg og markmið er að allar hafi lokið gerð sinna áætlana fyrir næsta haust. Í október er gert ráð fyrir skrifborðsæfingu með þátttöku allra viðbragðsstjórna heilbrigðisstofnana og er það síðan þeirra val hvort æfingin nái til fleiri aðila innan þeirra heilbrigðisstofnana. Í tengslum við þessa vinnu er unnið að gerð útbúnaðarlista fyrir greiningarsveitir heilbrigðisstofnana. Þessi útbúnaðarlisti mun aðvela greiningarsveitum sinn undirbúning vegna stórslysa.

Co-Safe

Vinnuhópurinn Co-Safe (Cooperation for Safety) sem styrktur er af Norðurslóðaráætlun Evrópusambandsins hélt sinn lokafund dagana 14. – 18. febrúar í Norsjö í Norður-Svíþjóð. Lokaverkefni hópsins var eins dags ráðstefna þar sem niðurstöður þessa verkefnis voru kynntar. Fulltrúi almannavarnadeildar hefur verið virkur fulltrúi í þessum hópi en Sjúkrahúsið á Akureyri leiðir þessa vinnu fyrir hönd Íslands. Auk Íslendinga sitja fulltrúar Finna, Skota og Svía í vinnuhópnum. Almannavarnadeild ríkislögreglustjóra hefur lagt sitt framlag til þessarar vinnu og á lokaráðstefnunni var fulltrúi almannavarnadeildar með erindi um helstu viðbrögð Íslendinga og skipulag á neyðarstundu þegar tvö eldgos urðu í Eyjafjallajökli á síðasta ári. Í þessu erindi var sérstök áhersla lögð á viðbrögð og samhæfingu heilbrigðisþjónustunnar í náttúruhamförum. Unnið er að gerð myndbands um niðurstöður af vinnu þessa hóps og verða þær kynntar frekar á Íslandi á þessu ári.

Nefnd um bætur til tjónþola vegna náttúruhamfara

Nefnd á vegum forsætisráðuneytisins er að gera tillögur, sem miða að því að tjónþolar í náttúruhamförum fái bætur samkvæmt föstum verklagsreglum svo ríkissjóður standi ekki frammi fyrir óvæntum og stórfelldum útgjöldum eins og raunin hefur verið í hamförum. Þá verði gerðar tillögur að tekjuöflun/iðgjöldum, sem standi undir bótum og tryggingum vegna náttúruhamfara. Ólafur Örn Haraldsson er formaður nefndarinnar en hann var verkefnisstjóri þjónustumiðstöðvarinnar á Selfossi eftir jarðskjálftann 2008 á Suðurlandi. Fulltrúar frá 6 ráðuneytum, almannavarnadeild RLS, Viðlagatryggingu Íslands, Bjargráðasjóði og Sambandi Íslenskra sveitarfélaga starfa í nefndinni.

Landsæfing Landsnets

Neyðarstjórn Landsnets var með stóra raunæfingu 10. mars. Þar komu saman RARIK, Alcoa, Alcan, Samorka, HS Orka, HS veitur, netrekstur Landsnets kerfisstjórn í stjórnstöð Landsnets og fleiri. Æfðar voru aðstæður þegar alvarlegar truflanir verða á raforkukerfinu bæði á Suðurlandi og á Austurlandi. Settar voru upp

nokkrar sviðsmyndir í mjög slæmu veðri. Aðstæður voru gerðar raunverulegar með raunsamskiptum. Neyðarstjórn Landsnets stýrði aðgerðum. Í stjórnstöð Landsnets var ákveðinni atburðarás lýst í kerfinu svo og kerfisaðgerðum í samræmi við hermun. Öll fjarskipti fóru um TETRA fjarskiptakerfið. Viðbragðsaðilar frá Neyðarlínu, Fjarskiptamiðstöð RLS, sérveit RLS og Slysavarnafélaginu Landsbjörg tóku þátt í æfingunni. Almennavarnadeildin var þátttakandi í æfingunni enda voru atburðir æfðir, sem deildin gæti í raun þurft að bregðast við. Æfingin gekk mjög vel og var framkvæmd hennar faglega undirbúin og vel skipulögð.

Vinna við frágang á eldri skjölum almanna- varna

Mikið af skjölum og gögnum hafa safnast upp hjá almennavarnadeildinni og forvera hennar Almennavörnum ríkisins. Þar sem geymslur deildarinnar voru orðnað fullar af skjölum var brugðið á það ráð að flokka og merkja skjölin og senda þau á Þjóðskjalasafnið. Tveir nemar í bókasafnsfræðum tóku verkið að sér þau Andrea og Erlendur og unnu þau mjög gott og þarft starf. Fljótlega verður því hægt að nálgast þessi gögn hjá Þjóðskjalasafni, en mikill áhugi hefur verið hjá háskólanemum að kynna sér þau gögn sem safnast hafa um málefni almanna- varna í gegnum tíðina.

Áætlanir og styrkir Evrópusambandsins

Um miðjan janúar fór fram kynning á Háskólatorgi á áætlunum og styrkjarmöguleikum, sem Íslendingum bjóðast hjá Evrópusambandinu. Íslendingar hafa aðgang að fjölda Evrópuáætlana í gegnum EES samninginn. Í gegnum samstarfsáætlanir Evrópusambandsins er hægt að sækja styrki og stuðning innan flestra sviða menntunar og atvinnulífs. Almennavarnir Evrópusambandsins bjóða styrki í gegnum almennavarnasjóð, Civil Protection Financial Instrument, en á hverju ári er kynnt ársáætlun hjá sjóðnum.

Almennavarnadeildin kynnti styrki og framlög sem eru í boði þetta árið, en alls er um að ræða framlög að fjárhæð 18.000.000 €. Aðgerðaráætlun fyrir árin 2007 -2013 gerir ráð fyrir að úthluta um 128.600.000 € til málaflokksins. Mikill áhugi var á kynningunni og almennavarnaáætluninni og voru tvær sérkynningar haldnar í framhaldi af Háskólatorgskynningunni, fyrir Rauða krossinn og Slysavarnafélagið Landsbjörg. Í Evrópusambandinu er árið 2011 tileinkað sjálfbærliðum og verða málefni sjálfbærliða og sjálfbærliðasamtaka í brennidepli hjá Evrópusambandinu þetta ár og kemur það fram í framboði af styrkjum í áætlunum sambandsins.

Jarðskjálfti og flóðbylgja í Japan

Þann 11. mars varð öflugur jarðskjálfti í Japan af stærðinni 9,0. Strax í kjölfarið var gefin út flóðbylgjuviðvörðun. Japanir hafa lagt mikla áherslu á viðbúnað í almennavörnum og hafa jarðskjálftar verið þar ofarlega á blaði. Flóðbylgja sem fylgdi jarðskjálftanum var gríðarlega öflug og varð eyðileggingin algjör á stóru svæði. Meðal annars laskaðist kjarnorkuverið við Fukushima. Geislavirkni mældist frá verinu og þurfti að rýma stórt svæði. Talið er að allt að þrjátíuþúsund manns hafi farist í jarðskjálftanum.

Íslenska Alþjóðabjörgunarsveitin (ÍA) fór í viðbragðsstöðu eftir jarðskjálftan og bauð fram aðstoð sína. Talið var að óskað yrði eftir aðstoð alþjóðasamfélagsins við rústabjörgun. Ekki var þegin aðstoð sveitarinnar.